REGISTERED No. B. 3484

जाहिरातींचे दर.
खालील पत्त्यावर चौकशी करावी.
व्यवस्थापक, अर्थ,
' दुर्गाधिवास ' पुणें ४.

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वार्षिक वर्गणी
रु. ४
(टपाल हंशील माफ)
किरकोळ अंकास
दोन आणे.

' अर्थ एव प्रधानः ' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति । —कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे ★ सहसंपादक—श्री. वा. काळे

वर्ष ११ पुणें, बुधवार तारीख २० जून १९४५ अंक २५

पश्चिम हिंदुस्थानांतील आदर्श विमा संस्था

दि सुप्रीम म्युच्युअल अॅशुअरन्स कंपनी लि.

मुख्य कचेरी : ८६६ सदाशिव पेठ, पुणें २

★ भविष्यकाळाचे अनिश्चिततेपासून संरक्षण करण्यास व उतारवयांतील आपलें आयुष्य सुखी करण्यास ' विमा पॉलिसी ' हेंच एक अमोघ साधन आहे. आकर्षक विमा योजना व जास्तींत जास्त सवलती देणारी ही महाराष्ट्रीय कंपनी आपल्या सेवेस सदैव तयार आहे.

—: सन १९४४ चें कार्य :—

मिळविलेलें काम रु. १६,५२,५००, स्वीकृत काम रु. १४,९९,५००

पूर्ण काम रु. १४,०१,७५०

मध्यप्रांत व वऱ्हाड ह्या भागांत वजनदार, उत्साही व अनुभविक प्रतिनिधी भरपूर वेतनावर अगर कमिशनवर तावडतोब नेमणें आहेत. —जास्त माहितीसाठीं लिहा—

त्र्यं. दा. देशपांडे, बी. ए., एलएल. बी.
सेक्रेटरी

व्ही. एन. म्हैसूर, एम. ए., एलएल. बी.
मॅनेजर

न्यू इंडिया इंडस्ट्रीज लि.

(Approved Re-treaders and Approved Contractors)

२६ लॅमिंग्टन नॉर्थ, मुंबई ११.

अध्यक्ष:—श्री. ग. स. मराठे, अॅक्चुअरी.

महाराष्ट्रांतील रबराचा प्रमुख कारखाना

★ गिरणीचे रोलर्स ★ रबरी हातमोजे ★ छापखान्यांचे रोलर्स
★ रीमोल्ड टायर्स ★ रबरी वॉशर्स ★ सॉलिड व्हील्स

व इतर रबरी माल तयार होतो.

पु. ग. मराठे
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

विविध माहिती

बँक ऑफ महाराष्ट्र लि.—आणखी भाग विक्रीस परवानगी

महाराष्ट्र बँकेस हिंदुस्थान सरकारकडून आणखी १०,००० भाग प्रत्येकीं ५ रुपये वाढाव्यानें विकण्याची परवानगी आली आहे, असें समजतें.

रामायणाची प्रत सांपडली

१५२ सुंदर रंगीत चित्रें असलेली रामायणाची एक प्रत बंगालमध्यें नुकतीच सांपडली, ती कलकत्ता विश्वविद्यालयाच्या म्यूझियममध्यें ठेवण्यांत आली आहे. शके १६९४ मध्यें ती लिहिलेली आहे.

बंगालमध्यें कापडाच्या गिरण्या

श्री. एन्. आर. सरकार हे बंगालमध्यें दहा ते वीस कापडाच्या गिरण्या स्थापण्यासाठीं ब्रिटिश यंत्रसामुग्री खरेदी करण्याच्या उद्योगांत आहेत.

रेल्वे उतारूंना दंड व कारागृहवास

स्पेशल रेल्वे मॅजिस्ट्रेटनें ता. ११ जून रोजीं आपलें कोर्ट दिल्ली रेल्वे स्टेशनांत भरवून आगगाड्यांच्या डब्यांच्या फळीवर उभें राहून किंवा तिकीट न काढतां प्रवास केल्याबद्दल २५० उतारूंना शिक्षा केली. २ रु. ते २० रु. दंड आणि २ दिवस ते २० दिवस कारागृहवास अशी शिक्षेची मर्यादा होती.

प्रीमिअर ऑटोमोबाइल कंपनीचा कार्यक्रम

प्रीमिअर ऑटोमोबाइल कंपनीच्या मोटारगाड्यांच्या उत्पादनास १९४६ च्या मध्याचे सुमारास प्रारंभ होईल, असें श्री. लालचंद हिराचंद ह्यांनीं एका मुलाखतींत नुकतेंच सांगितलें. सुटे भाग स्वतः तयार करून तीन वर्षांचे अवधींत सबंध मोटार स्वतःचे कारखान्यांत बनविण्याचा कंपनीचा विचार आहे. क्रिस्लर कॉर्पोरेशनशीं ह्या संबंधांत बोलणीं करण्याकरितां श्री. लालचंद हे अमेरिकेस गेले होते.

सहकारी शिक्षणाची व्यवस्था

उच्च सहकारी डिप्लोमा परीक्षासाठीं उमेदवार तयार करण्याकरितां मुंबई प्रांतिक सहकारी इन्स्टिट्यूट मुंबई येथें जुलैच्या मध्यापासून एक शाळा चालविणार आहे, ती सुटीचे दिवस सोडून दररोज सायंकाळीं एक तास भरेल.

बॉंब व पाणसुरुंग

ब्रिटिश विमानदलानें युरोपांतील युद्धांत युरोप खंडावर १०,००,००० टन बॉंब टाकले, त्यांपैकीं दोन तृतीयांश बॉंब एकट्या जर्मनीवर टाकण्यांत आले. एकूण ४७,००० पाणसुरुंग पेरण्यांत आले, त्यांनीं १,००० जर्मन आगबोटी बुडविल्या.

त्रावणकोर येथील कृत्रिम खतांचा कारखाना

५४,००० टन उत्पादन शक्तीचा कृत्रिम खतांचा एक कारखाना त्रावणकोर संस्थानांत लवकरच स्थापन करण्यांत येणार आहे, त्यास दोन कोटि रुपये खर्च येईल. कारखाना उभारण्यास ४,००० इंजिनिअर व कामगार लागतील व कारखाना सुरू झाला म्हणजे त्यांत ५,००० लोकांना काम मिळेल.

चीनमधील महागाई

चीनमध्यें बर्फाची किंमत दर पौंडास ७ रुपये झाली आहे. तीव्र उन्हाळा सहन होणें त्यामुळें कठीण झालें आहे.

ट्रेझरी बिलांवर व्याजाचा दर द. सा. द. शे. ४ आणे.

हिंदुस्थान सरकारच्या तीन महिने मुदतीच्या दोन कोटि रुपयांच्या स्वीकारलेल्या ट्रेझरी बिलांच्या टेंडर्सवर सरासरीच्या व्याजाचा दर द. सा. द. शे. ४ आणे सुटला! इतका हलका दर अपूर्व गणला जात आहे.

हिंदी रेल्वेजचें उत्पन्न

गेल्या एप्रिलच्या प्रारंभापासून १० मेपर्यंतच्या मुदतींत हिंदी सरकारी रेल्वेजना २४ कोटि, ८५ लक्ष रुपये इतकें उत्पन्न झालें. हा आकडा गेल्या वर्षीतल्या तत्सम मुदतीच्या मानानें ३ कोटि, ६२ लक्ष रुपयांनीं अधिक आहे.

कर्जदारांची सोय

मुंबई सरकारनें नेमलेल्या कर्ज-तडजोड बोर्डांची कचेरी एका गांवांत असली तरी त्याचें कार्यक्षेत्र मात्र एका तालुक्यापेक्षा मोठें असतें. कर्जदारांस प्रवासाचा खर्च पडूं नये व त्यांचा वेळ वांचावा ह्यासाठीं बोर्डांनीं आपल्या कचेरीचें प्रत्येक तालुक्यांतील व पेट्यांतील मुख्य गांवीं वेळोवेळ स्थलांतर करावें, असें मुंबई सरकारनें ठरविलें आहे. ह्यासंबंधांत डिस्ट्रिक्ट जज्ज तारखा ठरवून देतील.

बॉंब हल्ल्यांस पडणारी किंमत

टोकिओ किंवा ओसाका ह्यांवर मोठ्या प्रमाणावर बॉंब हल्ला करावयाचा म्हटलें, तर प्रत्येक खेपेस १ अब्ज, १० कोटि रुपये खर्च येतो. अमेरिकेच्या २,००० "सुपर फोर्ट्रेस" विमानांकडे ह्या बॉंबहल्ल्यांची जबाबदारी सोपविलेली आहे. त्यांत अमेरिकेचें ४ अब्ज रुपये भांडवल गुंतलेलें आहे.

मोटारींतील उंदरांचा पराक्रम

ग्रेट ब्रिटनमधील पेट्रोल रेशनिंग जरा ढिलें करण्यांत आल्यानंतर इस्लिंग्टन (इंग्लंड) येथील मि. व मिसेस टर्नर हें जोडपें आपल्या मोटारींतून बाहेर निघालें. मोटारगाडी तबेल्यांत फार दिवस पडून राहिली होती त्यामुळें उंदरांस सवड मिळून त्यांनीं मोटारीच्या गाद्यांत घर केलें होतें, तें मालकांच्या नजरेस आलें नाहीं. मोटार चालू झाल्यावर, मिसेस टर्नरच्या पायास कांहींतरी गार लागलें. तिनें खालीं वाकून पाहिलें तेव्हां तिला उंदरांचीं दोन पिल्लें दिसलीं. तिनें दचकून किंकाळी फोडली व शेजारी बसून मोटार चालवीत असलेल्या आपल्या पतीच्या खांद्याचा आश्रय घेतला. मि. टर्नर ह्यांच्या हातून मोटारीचें चक्र निसटलें व मोटार फूटपाथवर चढून भिंतीवर आदळली. पति-पत्नीस इस्पितळांत पोचवावें लागलें.

रिझर्व्ह बँक आणि ब्रह्मदेशांतील ब्रिटिश लष्करी सरकार

एका ऑर्डिनन्सनें रिझर्व्ह बँक कायद्यांत एक नवीन कलम दाखल केलें आहे, त्याचे अन्वयें, ब्रह्मदेशांतील ब्रिटिश लष्करी सरकारचे बँकर म्हणून काम करण्यास आणि हिंदुस्थान सरकारास बँक ज्या सवलती देते त्या सवलती त्या सरकारासहि देण्यास बँकेस अधिकार प्राप्त झाला आहे.

GOKHALE INSTITUTE OF POLITICS AND ECONOMICS.

SERVANTS OF INDIA SOCIETY'S HOME, POONA 4

ADMISSIONS TO STUDENTS:—reading for the M. A. Examination by papers or by thesis in Economics.

D. R. GADGIL,
Director

अर्थ

विमा कंपन्या काबीज करण्याच्या कारवाया

जहांगिर कमिटीपुढील महत्त्वाचे प्रश्न

हिंदी विमा कंपन्यांच्या कारभारांत कांहीं अयोग्य दिशेनें गोष्टी घडत आहेत, त्यांचेकडे हिंदुस्थान सरकारचें लक्ष वेधण्यांत आलें असून त्यासंबंधांत चौकशी करून अनिष्ट प्रकारांस आळा घालण्याकरितां उपाययोजना सुचविण्यासाठी सरकार एक कमिटी नेमीत आहे, अशा अर्थाची घोषणा हिंदुस्थान सरकारनें दोन महिन्यांपूर्वी केली. ह्या कमिटीचे अध्यक्ष सर कावसजी जहांगिर हे असून सुपरिंटेंडेंट ऑफ इन्शुअरन्स श्री. वैद्यनाथन हे तिचे सेक्रेटरी आहेत. रिझर्व्ह बँकेचे डेप्युटी गव्हर्नर मि. वजाहत हुसेन, एक्झॅमिनर ऑफ कॅपिटल इश्यूज सर ॲलन लॉइड, बॉंबे स्टॉक एक्स्चेंजचे अध्यक्ष श्री. के. आर. पी. श्रॉफ, इत्यादींची कमिटीचे सभासद म्हणून नेमणूक झालेली आहे. विमा कंपन्यांच्या अंतर्गत व्यवस्थेसंबंधाच्या महत्त्वाच्या भानगडींचा विचार कमिटीस करावा लागणार आहे आणि कमिटीच्या घटनेवरून तिचा रिपोर्ट वजनदार होईल आणि त्याप्रमाणें सरकार योग्य ती उपाययोजना सत्वर करील अशीं चिन्हें दिसत आहेत.

विमा कंपन्यांची व्यवस्था कोणत्याहि मॅनेजिंग एजन्सीकडे असतां कामा नये, असें दुरुस्त विमा कायद्यानें मागेंच ठरविलें आणि त्यास अनुसरून विमा कंपन्यांच्या मॅनेजिंग एजंटांचे करार संपुष्टांतहि आले. तथापि वस्तुतः तशाच प्रकारचे परंतु कायद्यांत बसतील असे व्यवस्थापकांचे नवे करार अस्तित्वांत येऊन कायद्याचा उद्देश निष्फळ होत असल्याचें आढळतें. हप्त्यांच्या उत्पन्नाच्या कांहीं प्रमाणांत व्यवस्थापकांचें वेतन ठरविणें कायदेशीर असल्याकारणानें कंपन्यांत निर्णायक मताधिक्य असणारांचें चांगलेंच फावलें. हें वेतन केवढें मोठें असूं शकतें ह्याचें उत्कृष्ट उदाहरण म्हणून ओरिएंटलचा दाखला देतां येईल. ओरिएंटल विमा कंपनींत अशा प्रकारचा करार नाहीं, परंतु तिच्या मॅनेजरास हप्त्यांच्या उत्पन्नाच्या १% इतकें वेतन देण्याचें समजा ठरलें तर त्यास दरमहा ४०,००० रुपये मिळतील असा हिशेब करण्यांत आला आहे.

ह्याचा सहाजिकच परिणाम असा होतो कीं, कांहीं पैसेवाल्या लोकांचा गट चालू स्थितींतल्या लहान-मोठ्या विमा कंपन्यांचे भाग खरेदून गोळा करूं लागतो व त्या कंपन्यांत मताधिक्य व त्यांवर हुकमी ताबा मिळवूं पहातो. कोणत्या कंपनीची केव्हां पाळी येईल, ह्याचा नेम कोणीं सांगावा? बाजारांत हे भाग विक्रीस असतात. त्यांची सहाजिकच किंमत भरमसाट वाढते. कंपनीच्या भागावर प्रत्यक्ष किती व्याज सुटतें, तिचें भवितव्य किती उज्वल आहे, व्याजाचे चालू दर काय आहेत, वगैरे गोष्टींवर भागांचे बाजारभाव साधारणतः अवलंबून असतात. ज्यांना त्यांवरील डिव्हिडंडशींच मुख्यतः कर्तव्य आहे, असे लोक वरील दृष्टीनेंच भागांच्या किंमतीकडे पहातात. परंतु, कंपनीचा ताबा मिळवूं पहाणारांची दृष्टि जास्त भेदक असते; त्यांना कंपनीवर सत्ता मिळवून त्यापासून मोठें घबाड साधावयाचें असतें. असे लोक शक्य तेवढे भाग व त्यांचा मताधिकार आपल्या ताब्यांत आणण्यासाठी त्यांस वाटेल ती किंमत देण्यास तयार होतात. भाग विकत घेण्यासाठी बाजारभावाच्या चौपट-पांचपट रकम जे देतात, ते तिची चांगली सव्याज वसुली केल्याखेरीज रहातील काय? कंपनीमध्यें आवाच्या सवा वेतनावर आपलीं माणसें नेमून व अन्य मार्गांनीं कंपनीकडून ते पैसे उकळणार हें उघड आहे. कंपनीबद्दल त्यांस आत्मीयता वाटण्याचें कारणच नसतें. कंपन्यांचे व्यवस्थापक अशा रीतीनें बदलले जाणें किंवा नेमले जाणें विमेदारांच्या हिताच्या दृष्टीनें अनिष्ट आहे, हें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. एक लक्ष रुपये भांडवलाच्या कंपनीची जिंदगी दोन-चार कोटि रुपयेहि सहज असूं शकते व ही जिंदगी वस्तुतः विमेदारांच्या मालकीची असते हें लक्षांत ठेविलें पाहिजे. विमेदारांचे हितसंबंध हें मूठभर मतलबी पैसेवाल्या लोकांचें खेळणें बनतां कामा नये. गेल्या एक दोन वर्षांत बऱ्याच हिंदी कंपन्यांचे व्यवस्थापक अशा रीतीनें बदलले गेले आहेत. वृत्तपत्रें काळजीपूर्वक वाचणारांच्या नजरेपुढें कित्येक सुप्रसिद्ध कंपन्यांचीं उदाहरणें येतील, त्यांचा येथें उल्लेख करण्याचें कारण नाहीं. नव्या विमा कमिटीस ह्या प्रश्नाचा काळजीपूर्वक विचार करावा लागेल. कितीहि भाग धारण केले तरी मतांची संख्या त्या प्रमाणांत न वाढतां ती अगदी मर्यादित रहावी, अशा तऱ्हेची योजना उपाय म्हणून सुचविण्यांत येत आहे.

विमा कंपन्यांपुरतेंच हें अनिष्ट वळण मर्यादित राहिलेलें नसून विमा कंपन्यांच्या पैशानें बँकांचे भाग खरेदी करून किंवा बँकांच्या पैशानें विमा कंपन्यांचे भाग खरेदी करून उभय संस्थांच्या हितसंबंधाची गुंतागुंत करण्याची प्रवृत्तिहि दिसून येत आहे. अशा रीतीनें एका संस्थेच्या भागांपैकीं बहुसंख्य भाग आपल्या ताब्यांत ठेवून त्याचे जोरावर मूळ स्वतःचीच केवळ नव्हे तर दुसरी संस्थाहि आपल्या अधिकाराखालीं आणतां येते. ह्या घटनेस आळा बसविण्याचें कार्यहि जहांगिर कमिटीस करावयाचें आहे. विमा कंपन्यांप्रमाणें बँकांचें भांडवलहि त्यांचेजवळील एकूण जिंदगीच्या मानानें अल्प असतें. त्याकारणानें गटवाल्या लोकांना कांहीं भाग मुठींत धरून फार मोठाल्या उलाढाली करण्याचा अधिकार प्राप्त होतो. ह्या अधिकाराचा दुरुपयोग करण्याचा मोह झाल्यास त्याचे दुष्परिणाम किती खोल व दूरवर पोंचतील ह्याची कल्पनाच केलेली बरी. बँक व विमा कंपनी ह्या दोघांचाहि मॅनेजर किंवा मॅनेजिंग डायरेक्टर एकाच व्यक्तीस होतां येऊं नये, असें सुचविण्यांत येत आहे, त्याचें कारण वरील विवेचनावरून ध्यानांत येईल.

विमा कंपन्यांनीं आपले पैसे सुरक्षित ठिकाणींच गुंतवावे, त्यांचा सट्टेबाजीकडे उपयोग करूं नये, ही गोष्ट सहज पटण्यासारखी आहे. परंतु प्रत्यक्ष वस्तुस्थिति कित्येक कंपन्यांचे बाबतींत वेगळी आढळते. इतर कंपन्यांप्रमाणें विमा कंपन्यांचा व्यवहार फायद्यांत चालला आहे किंवा नाहीं, हें दरसाल उघड कळण्यास मार्ग नसतो. ठराविक वर्षांनीं त्यांचे मूल्यमापन झालें म्हणजेच वाढावा उरला का तोटा आला, हें स्पष्टपणें कळूं शकतें. विमा कंपन्यांचे चालक कर्तव्यतत्पर नसतील, तर त्यांना ही मोठीच सोय वाटते; कारण

त्यांच्या व्यवहारांची खरी परीक्षा मूल्यमापनाच्या वेळेपर्यंत होऊंच शकत नाहीं. विमा कंपन्यांचे पैसे म्हणजे विमेदारांचें धन गोत्यांत येणें सर्वस्वी अनिष्ट असलें तरी विमेदार संघटित होऊन त्यावर उपाययोजना करण्यास असमर्थ ठरतात आणि भागीदारांत चालकांचेंच मताधिक्य असतें. विमा कंपन्यांचे फंड्स गोत्यांत येऊं शकतील अशा तऱ्हेनें ते गुंतविले जाणें अशक्य कसें करतां येईल ह्याचाहि विचार जहांगिर कमिटीस करावा लागेल. व्यवस्थापकांचे अधिकाराखालीं कंपन्यांची सर्व जिंदगी असते, तिचे आधारावर त्यांस सट्टे खेळतां येतात. नफा झाला तर व्यवस्थापकांचा व नुकसान आलें तर तें मात्र कंपनीचें, असला व्यवहार थांबविणें अगत्याचें झालें आहे, असें अनुभव सांगतो.

बँका आणि विमा कंपन्या ह्यांवर कायद्यानें कितीहि बंधनें घातलीं तरी त्यांतून निसटून जाण्याचा मार्ग कांहीं लोक नेहमीच काढूं पहातील हें उघड आहे. चांगल्या तऱ्हेनें चालविलेल्या जबाबदार चालकांच्या हाताखालील कंपन्यांवर बंधनें घालण्याची आवश्यकताच उरत नाहीं. चांगल्या बँका आपण होऊन भरपूर रोख रक्कम शिल्लक बाळगतात, पैसे काळजीपूर्वक गुंतवितात व नफ्यांतून योग्य तेवढी रक्कम गंगाजळींत टाकतात. कायद्यानें सांगितलें म्हणूनच केलें असें त्यांचेबद्दल म्हणतां येत नाहीं. त्याचप्रमाणें, चांगल्या विमा कंपन्या आपला खर्च मर्यादित राखतात, विमेदारांचें हित पहातात व क्लेमची रक्कम बिनबोभाट देतात. स्वार्थसाधू लोकांच्या हातीं ठेवीदार व विमेदार ह्यांच्या पैशावर चालणाऱ्या अशा संस्था आल्या तर ते आपल्या अधिकाराचा दुरुपयोग करूं शकतात व कायदा कांहीं ठराविक मर्यादेपलीकडे जाऊन त्यांचा हात धरूं शकत नाहीं. हिंदी विमा व्यवसायाचे बाबतींत कायद्याची व्याप्ति वाढविण्याची पाळी आली आहे, ही दुःखाची गोष्ट आहे. जहांगिर कमिटी ज्या सूचना करील त्यांची अंमलबजावणी होऊन परिस्थिति सुधारण्यास मदत झाली तरी कंपन्यांच्या चालकांत सामाजिक जबाबदारीची खरी जाणीव निर्माण झाल्याविना कायमची सुधारणा घडून येणार नाहीं. व्यवसायाची प्रतिष्ठा व त्याची सामाजिक उपयुक्तता ह्यांकडे लक्ष देऊन आपला स्वार्थ योग्य मर्यादेंत ठेवणारे चालक ज्या प्रमाणांत पुढें येतील, त्या प्रमाणांत विमा व इतर व्यवसाय ह्यांची प्रगति होईल. विमा कंपन्यांच्या व्यवस्थेबाबत जाहीर चौकशी होऊन तिचेवर अधिकृत रीत्या कोरडे ओढले जाणें, ही हिंदी कंपन्यांची दुष्कीर्ति करणारी वाईट जाहिरातच नव्हे काय? त्यामुळें हिंदी कंपन्यांऐवजीं विदेशी कंपन्यांकडे लोकांनीं धांव घेतली तर राष्ट्राचें व जनतेचें नुकसान होणार नाहीं काय? ह्या व्यापक प्रश्नाकडे सुज्ञांनीं विचारपूर्वक लक्ष दिलें पाहिजे.

झेकोस्लोव्हाकियांतून जर्मनांची हाकालपट्टी

झेकोस्लोव्हाकियाच्या सरकारनें आपल्या सरहद्दीवरील प्रदेशांतील सुमारें २० ते ३० लक्ष जर्मन नागरिकांची हाकालपट्टी करण्यास प्रारंभ केला आहे. ब्रिटिश व अमेरिकन सरकारांची त्यास संमति घेतलेली नाहीं.

पार्लमेंटच्या सभागृहावरील बॉंब हल्ले

ब्रिटिश पार्लमेंटच्या सभागृहावर चालू युद्धांत १२ वेळा बॉंब पडले त्यामुळें तिघांस मृत्यु आला व पंधरा लोक जखमी झाले. एकूण १,२२४ वेळा हवाई हल्ल्यांची इशारत देण्यांत आली.

दी भारत इंडस्ट्रिअल बँक, लि०

हेड ऑफिसः—पुणें शहर

—शाखा:—

(१) पुणें कॅन्टोनमेंट (२) बारामती (३) लोणावळा
(४) वेलापूर. पे-ऑफिसः–खोपोली (जि. कुलाबा)

एकूण खेळतें भांडवल : १०,००,००० रु. वर

चेअरमनः—श्री. के. वि. केळकर, M. A., LL. B.

पुढील गांवांवर डिमांड ड्राफ्टस दिले जातातः—
नगर, मुंबई, बंगलोर, अर्सीकेरी, बेळगांव, धारवाड, हुबळी, कोचीन, कालिकत वगैरे

आमचे बारामती शाखेंत वेस्टर्न इंडिया, वॉर्डन, एशिअन, वगैरे कंपन्यांचे हप्ते स्वीकारण्याची व्यवस्था केली आहे.

शेअर विक्री चालू आहे.
गत वर्षी कर माफ ४% डिव्हिडंड देण्यांत आलें.

—सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात—

रा. बा. साळवेकर, नी. ना. क्षीरसागर.
मॅनेजिंग डायरेक्टर्स.

दि प्रेसिडेन्सी इंडस्ट्रियल बँक लिमिटेड,

प्रेसिडेन्सी बँक बिल्डिंग, पुणें.

मुंबई शाखा : इस्माईल बिल्डिंग, फोर्ट, मुंबई.

अधिकृत व विक्रीस	
काढलेलें भांडवल	रु. १०,००,०००
खपलेलें भांडवल	,, १०,००,०००
जमा झालेलें भांडवल	,, ३,६७,९५५
एकूण खेळतें भांडवल	,, ३५,००,०००

मद्रास, सोलापूर, नगर व मुंबईवर ड्राफ्टस् दिले जातात.

शेअर सर्टिफिकेटस् तयार आहेत. तरी शेअरबाबतच्या पावत्या पाठवून दिल्याबरोबर सर्टिफिकेटस् पाठविण्याची व्यवस्था होईल.

गो. घों. जोगळेकर, बी. ए. (ऑ.), बी. कॉम., एलएल. बी., मॅनेजर
चिं. त्रिंबक चितळे, मॅ. डायरेक्टर

स्फुट विचार

राजकीय कोंडी फोडण्यासाठी योजना

जपानशीं अधिक नेटानें युद्ध चालवण्याचें अगत्य इंग्लंडमध्यें व ह्या देशांत सर्वमान्य आहे आणि हिंदुस्थानच्या आर्थिक अभिवृद्धीचा अवघड प्रश्न सोडवला जावयाचा आहे. ह्या देशांत लोकमतानुवर्ति सरकारांचा कारभार सर्वत्र चालू झाल्यास हीं दोन्हीं उद्दिष्टें साध्य होण्यास उत्कृष्ट सहाय होईल असें विचारी लोकांस आज दोन वर्षें वाटत आहे. क्रिप्स योजना निष्फळ ठरल्यानंतर त्या तऱ्हेचा प्रयत्न केला गेला नाहीं, तो करण्यांत यावा असें वारंवार सुचवण्यांत येत होतें आणि ही राजकीय कोंडीची परिस्थिति ब्रिटिश सरकार आणि हिंदी जनता ह्या दोहोंसहि भूषणावह नाहीं. हिंदुस्थानची कायमची राजकीय घटना कोणत्या स्वरूपाची असावी ह्याविषयीं मुख्य राजकीय पक्षांत तीव्र मतभेद उपस्थित झाले आहेत, त्यांकडे बोट दाखवून ब्रिटिश सरकारास ह्या बाबतींतील स्वतःची जबाबदारी टाळणें सोपें झालें असल्याविषयींची समजूत ह्या देशांत दृढ झाली होती. मध्यवर्ती सरकारांत सर्व हिंदी पक्षांचे मिळून मुस्लिम लीगला पसंत पडेल अशा प्रकारचें एक संयुक्त मंत्रिमंडळ तात्पुरतें स्थापन करावें, त्यानें देशाचा कारभार हाकूं लागावें आणि त्याचें अनुकरण सर्व प्रांतांत केलें जावें हा प्रस्तुत स्थितीवर एक उपाय सुचवण्यांत आला. सप्रू समितीनें ह्या कल्पनेस जोराची चालना दिली आणि मध्यवर्ती असेंब्लीमधील प्रमुख पक्षांच्या पुढाऱ्यांनीं तशा प्रकारची योजना व्हाइसरॉयांचे पुढें मांडली. लॉर्ड वेव्हल यांनीं इंग्लंडमध्यें ब्रिटिश मंत्रिमंडळाशीं तिची चर्चा करून तिला त्याची मान्यता मिळवली. तिच्या संबंधांतली घोषणा ब्रिटिश पार्लमेंटांत व ह्या देशांत गेल्या गुरुवारीं एकाच वेळीं करण्यांत आली.

लॉर्ड वेव्हल ह्यांच्या योजनेचें स्वरूप

मध्यवर्ती संयुक्त मंत्रिमंडळाची योजना तात्पुरत्या स्वरूपाची आहे. तिच्या योगानें कायमच्या घटनेचा वादग्रस्त प्रश्न सोडवावयास सहाय होईल अशी अपेक्षा आहे. व्हाइसरॉय आणि सर सेनापति हे वगळून मंत्रिमंडळांत सर्व सभासद हिंदी असतील आणि त्यांत सर्व पक्षांचे प्रतिनिधी येतील. व्हाइसरॉयांचा व्हेटोचा अधिकार आबाधित राहील, पण त्याचा उपयोग अगदीं अपरिहार्य असेल तेथेंच आपण करूं असें आश्वासन लॉर्ड वेव्हल ह्यांनीं आपल्या घोषणेंत दिलें आहे. मंत्रि मंडळानें जपानशीं उत्साहानें युद्ध चालवण्यास सहाय करणें आणि आर्थिक अभिवृद्धीच्या योजनांस मूर्त स्वरूप देणें ह्या कार्यावर विशेष लक्ष द्यावयाचें आहे. निवडक सर्वपक्षीय प्रातिनिधिक पुढाऱ्यांची सभा सिमला येथें येत्या २५ तारखेस भरेल आणि तीमध्यें भावी मंत्र्यांचीं नांवें सुचवण्यांत यावयाचीं आहेत. ह्या नांवांतून अखेरची निवड व्हाइसरॉय व ब्रिटिश सरकार ह्यांच्या मताप्रमाणें होईल. परराष्ट्रीय खातें धरून सर्व खातीं मंत्रिमंडळाकडे सोपवण्यांत येतील. निमंत्रित पुढाऱ्यांमध्यें महात्मा गांधी, मौलाना अबुल कलम अझद, मि. जिना, जुन्या काँग्रेस मंत्रिमंडळांचे मुख्य प्रधान आणि शीख व हरिजन पक्षांचे प्रतिनिधि ह्यांस बोलावणीं करण्यांत आलीं आहेत. काँग्रेस वर्किंग कमिटीच्या सर्व सभासदांस मोकळें करण्यांत आलें असून त्यांस विचारविनिमयाची संधि देण्यांत आली आहे. आपल्या योजनेचा सर्व पक्षांनीं सद्भावनेनें विचार करावा आणि हिंदुस्थानांतला सध्याचा राजकीय पेचप्रसंग सोडवण्यांत सर्वांनीं आपणांस सहाय करावें अशी इच्छा लॉर्ड वेव्हल ह्यांनीं व्यक्त केली आहे.

जगांतील पहिल्या प्रतीची वहातुक व्यवस्था

मुंबईसारख्या शहरांत दररोज लक्षावधि लोकांची ये-जा आगगाड्या, ट्रामगाड्या, बसेस, टॅक्सीज ह्यांमधून होत असते, आणि युद्धपरिस्थितीमुळें त्यांमध्यें विलक्षण खेचाखेच व गैरसोय होत असलेली अनुभवास येते. लंडन शहराची लोकसंख्या मुंबईच्या कितीतरी पटींनीं मोठी आहे आणि दररोज सरासरीनें एक कोटि लोक वरील साधनांचा उपयोग करतात. ह्या वहानांच्या जोडीस जमीनीखालील विजेच्या आगगाड्यांची भर पडलेली आहे. तथापि, वहातुकीच्या ह्या सर्व मार्गांची एकसूत्री व्यवस्था नमुनेदार रीतीनें करण्यांत आली आहे ती मार्गदर्शक होण्यासारखी आहे. ह्या व्यवस्थेचा विस्तार दोन हजार चौरस मैलांवर झाला आहे आणि लंडनभोवती तिचा पन्नास मैलांचा परिघ आहे. ह्या क्षेत्रांत वहातुकीच्या रस्त्यांची व रूळांची एकूण लांबी तीन हजार मैल भरते. एवढ्या विस्तृत वहातुकीचा कारभार "लंडन पॅसेंजर ट्रॅन्स्पोर्ट बोर्ड" ह्या नांवाच्या समितीच्या हातीं कायद्यानें देण्यांत आला आहे आणि तो समाधानकारक रीतीनें चालला आहे. अठरा वर्षांमागें लंडनमधील वहानांच्या व्यवस्थेंत गोंधळ होता आणि ती निरनिराळ्या एकशेतीन संस्था व मंडळ्या ह्यांच्या हातीं असल्यानें तीमध्यें एकसूत्रीपणा व कार्यक्षमता ह्यांचा स्वाभाविक रीतीनें अभाव होता. १९३३ सालीं ब्रिटिश पार्लमेंटमेंटनें एक कायदा पास करून ह्या निरनिराळ्या मंडळ्यांचें एका संस्थेंत संघटन करण्यांत आलें. तिचे व्यवस्थेचे सर्व अधिकार एका निमस्वतंत्र बोर्डाच्या स्वाधीन करण्यांत आले आहेत. बोर्डाचे सभासद माहितगार तज्ज्ञ असतात आणि त्यांची नेमणूक कायद्यानें निश्चित केलेल्या ट्रस्टीजकडून केली जाते. विशिष्ट स्थानिक आणि इतर संस्थांचे प्रतिनिधी ट्रस्टीज आहेत. ब्रिटिश सरकारचा ह्या व्यवस्थेशी कांहीं संबंध नाहीं आणि ती राजकीय धडामोडींपासून अलिप्त राखण्यांत आली आहे. भागीदारांस डिव्हिडंड मिळण्याचा निश्चित हक्क देण्यांत आला आहे, पण त्यांस "लंडन ट्रॅन्स्पोर्ट'च्या कारभारांत हात घालतां येत नाहीं किंवा त्यावर त्यांची देखरेखहि नाहीं. ही घटना यशस्वी ठरली आहे आणि निःसंशय बोधप्रद आहे. वहातुकीचा हा प्रचंड धंदा विशिष्ट रीतीनें सार्वजनिक मालकीचा आहे आणि त्यांत सरकारचें प्रत्यक्ष नियंत्रण नाहीं व खाजगी भांडवलवाल्यांची नफेबाजीहि नाहीं, पण व्यावहारिक कार्यक्षमता आहे.

"ऐक्या"चा शैक्षणिक (५ वा) विशेषांक

सातारा येथील श्री. चं. ह. पळणिटकर ह्यांच्या संपादकत्वाखालील "ऐक्या"चा वरील विशेषांक त्याच्या पूर्वींच्या विशेषांकाप्रमाणेंच उपयुक्त लेखांनीं व माहितीनें भरलेला आहे. सातारा जिल्ह्यांतील शिक्षण संस्थांची सुबोध व आपुलकीनें लिहिलेली माहिती त्यांत एकत्रित आहे. विशेषांकानें आपला पूर्वींचा उच्च दर्जा कायम राखला आहे.

पुणें सेंट्रल कोऑपरेटिव्ह बँक लिमिटेड

—पुणें शहर—

[टेलिफोन नं. ४८३]

बँकेच्या सुरक्षित सेफ डिपॉझिट व्हाल्टचा जरूर फायदा घ्या.

फक्त १ रुपयांत

आपल्या मौल्यवान जिनसा वगैरे भक्कम कप्प्यांत सुरक्षित ठेवा.

सुट्टीखेरीज केव्हांही उघडण्यांत येतें.

द. दि. चितळे
मॅनेजिंग डायरेक्टर

दि न्यू सिटिझन बँक ऑफ इंडिया लि.

हेड ऑफिस : फोर्ट, मुंबई

खेळतें भांडवल : २ कोटि रुपयांवर

—शाखा—

स्थानिकः—१ दादर, २ गिरगांव, ३ ग्रँट रोड, ४ जव्हेरी बाजार, ५ शींव, ६ विलेपार्ले, ७ माटुंगा.

इतरः—८ अमरावती, ९ अहमदनगर, १० बेळगांव, ११ बडनेरा, १२ दिल्ली, १३ देवळाली, १४ धुळें, १५ इचलकरंजी, १६ जळगांव, १७ कोल्हापूर, १८ करंजा, १९ लोणंद, २० मिरज, २१ महाड, २२ मालेगांव, २३ नागपूर, २४ नाशिक शहर, २५ नाशिक रोड, २६ नंदुरबार, २७ पुणें शहर, २८ सांगली, २९ सोलापूर, ३० सिन्नर, ३१ संगमनेर, ३२ चांदा, ३३ अकोला, ३४ कोपरगांव, ३५ पेण, ३६ मलकापूर, ३७ अहमदाबाद.

—बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात—

डी. एन. गांडेकर, बी. ए., एलएल. बी. मॅनेजर, पुणें शाखा.

डी. डी. देशपांडे, बी. ए. मॅनेजिंग डायरेक्टर.

बँकांच्या किमान भांडवलासंबंधीं अटी

भरमसाट शाखा काढण्यावर नियंत्रण

(बँकिंगच्या नियोजित कायद्यांत बँकांचें किमान भांडवल किती असावें ह्यासंबंधीं अटी नमूद केलेल्या आहेत. त्यावर न्यू सिटिझन बँकेचे मॅ. डायरेक्टर, श्री. द. दि. देशपांडे, बी. ए. ह्यांचे विचार खालीं दिले आहेत).

बँकांच्या भांडवलासंबंधींचें ११ वें कलम कांहीं दृष्टींनीं स्वागतार्ह, तर कांहीं दृष्टींनीं टीकास्पद आहे. बँकांच्या भांडवलाचीं रचना भक्कम पायावर करण्याचा त्या कलमाचा प्रयत्न स्तुत्य आहे. परंतु त्यांतील भांडवलाचे आकडे मध्यमवर्गीयांच्या बँकांना झेपण्याजोगे नाहींत. बँकेच्या कामास प्रारंभ होण्यापूर्वीच तिचें किमान पुरेसें भांडवल असणें आवश्यक आहे, हें उघड आहे. सध्याच्या कायद्यानें हा किमान भांडवलाचा आकडा ५०,००० रुपये सांगितला आहे, तो नियोजित कायदा १,००,००० रुपये करूं पहात आहे. त्यामुळें तालुक्याचीं ठिकाणें किंवा लहान जिल्हा ठिकाणें येथें बँका काढणें अत्यंत अवघड होणार आहे. ज्या गावाची लोकसंख्या ४०,००० पेक्षा कमी आहे, अशा ठिकाणच्या बँकांना सध्याची ५०,००० रुपये भांडवलाची मर्यादाच ठेवावी व त्यापेक्षा मोठ्या गावांतील बँकांना १,००,००० रुपयांच्या भांडवलाची अट लागू करावी. जिल्ह्यांतील बँकेस तिचें वसूल भांडवल १,००,००० रुपये असल्यास स्वतःच्या जिल्ह्यांत कोठेंहि शाखा उघडण्यास मुभा असावी. प्रांतांतील इतर जिल्ह्यांत तिला शाखा उघडावयाच्या असल्यास, प्रत्येक शाखेसाठीं १०,००० रुपये जास्त भांडवल तिनें जमा केलें पाहिजे. तिच्या शाखांची कमाल मर्यादा १० ठरवून टाकावी.

सबंद हिंदुस्थानभर व्यवहार करणाऱ्या बँकांना २० लक्ष रुपये भांडवलाची अट घातलेली आहे, त्याबद्दल तक्रार करण्याचें कारण नाहीं. ही अट पुरी करण्यासाठीं ठेवलेली २ वर्षांची मुदत कांहीं बँकांना अपुरी वाटेल, ह्यासाठीं ती वाढवून ५ वर्षें करण्यांत येणें आवश्यक आहे. शाखांच्या वाढीसाठीं ज्यास्त भांडवल आवश्यक करण्याचें तत्त्व योग्य नाहीं. कित्येक प्रसंगीं, शाखांची संख्या व भांडवल ह्यांचा कांहींच संबंधहि नसतो. अगोदरच ज्या ठिकाणीं इतर बँका आहेत, अशा ठिकाणीं शाखा उघडण्याची बँकांची प्रवृत्ति असल्याचा गेल्या पांच-दहा वर्षांचा अनुभव सांगतो. त्यामुळें निष्कारण स्पर्धा वाढते. शाखांशीं केवळ भांडवलाचा संबंध जोडण्याऐवजी, ज्या केंद्रांत बँका नाहींत, अशा ठिकाणींच त्या जाव्यात, अशी कायद्यानें व्यवस्था केली पाहिजे. एखाद्या बँकेचें वसूल भांडवल २० लक्ष रुपये आहे म्हणून केवळ तिनें हिंदुस्थानांत कोठेंहि शाखा उघडावी, हें योग्य नाहीं. जेथें विशिष्ट बँकेसंबंधीं लोकांना माहिती आहे, अशाच ठिकाणीं तिला शाखा उघडूं द्यावी. नाहीं तर, हिंदुस्थानाच्या एका टोकांतील बँका दुसऱ्या टोकांतील गांवांत शाखा उघडूं शकतील. तें टाळण्यासाठीं, ५ लक्ष वस्तीपेक्षा मोठ्या शहरांत आवश्यक तें भांडवल असणाऱ्या कोणत्याहि बँकेस आपली शाखा उघडतां यावी, परंतु ५ लक्ष वस्तीपेक्षा लहान शहरांतील बँकिंग कचेऱ्यांची संख्या मर्यादित करण्यांत यावी. १ लक्ष ते ५ लक्ष लोकसंख्येच्या शहरांत १० ते १२ पेक्षा ज्यास्त बँका असूं नयेत व ४० हजार ते १ लाख

वस्तीच्या ठिकाणीं ४ ते ५ च बँका असाव्या. अशा तऱ्हेचीं बंधनें घातलीं तर वाटेल तेथें शाखा उघडण्याची बँकांची प्रवृत्ति कमी होईल व बँकांच्या स्पर्धेची पातळी उच्च राहील. विशिष्ट लोकसंख्येच्या ठिकाणच्या बँकांची संख्या नियंत्रित करणें हें २० लक्ष रुपये भांडवलवाल्या बँकांस कोठेंहि शाखा उघडूं देण्यापेक्षा अधिक हितावह होईल. नियोजित कायदा हा जॉइंट स्टॉक बँकांसच लागू होणारा असल्याकारणानें, बँकांच्या कचेऱ्यांची संख्या मोजतांना सहकारी बँका वगळण्यांत याव्यात. गेल्या २-३ वर्षांत बऱ्याच बँकांनीं कांहीं ठिकाणीं शाखा उघडल्या आहेत,तेथील त्यांच्या खर्चांचें स्थानिक व्यवहाराशीं प्रमाण अत्यंत असमाधानकारक आढळतें. परंतु, आपल्या घाईच्या धोरणाच्या परिणामांचा विचार न करतां, बँका आपल्या शाखांची संख्या वाढवीतच आहेत ! जनतेची बँकिंगविषयक गरज किती आहे, हें लक्षांत घेऊन त्याप्रमाणें बँकांच्या कचेऱ्यांचे संख्येवर नियंत्रण घालण्याची वेळ आली आहे.

दि सह्याद्रि विमा कंपनी लि.

आठव्या वर्षाची समाधानकारक अभिनंदनीय प्रगति

विमा कामांत पन्नास टक्क्यांचेवर वाढ

ता. २६ मे १९४५ रोजीं कंपनीचे व्हाइस-चेअरमन श्री. एम. जे. दीक्षित, रिटा. कलेक्टर यांचे अध्यक्षतेखालीं कंपनीचे भागीदारांची सभा होऊन १९४४ सालचा संचालकांचा वार्षिक अहवाल व जमाखर्च आणि ताळेबंद सर्वानुमतें मान्य करण्यांत आले. अहवालाचे सालीं कंपनीकडे रु. ३१ लाखांचेवर विमा काम आलें असून त्यापैकीं रु. २५ लाखांचेवर काम पूर्ण झालें. मागील वर्षापेक्षा या कामांत शे. ५० पेक्षां अधिक वाढ झालेली आढळते. प्रिमियमचें एकूण उत्पन्न २,७७,१९५ रु. आहे, तसेंच सरासरी विमानिधीवर व्याजाचा दर शे. ५·२ पडतो. मृत्यूचें प्रमाणही पूर्वीप्रमाणेंच अत्यंत अनुकूल असेंच दिसून येतें. युद्धजन्य परिस्थिति पूर्वीप्रमाणेंच प्रतिकूल असतांनाहि खर्चाचें प्रमाण गेल्या सालपेक्षां शेंकडा २ टक्क्यांनीं कमी झालें आहे. कंपनीच्या आठव्या वर्षांतहि तिचेकडे मृत्यूमुळें आलेल्या क्लेम्सची रकम १२,००० रुपयांचे आंतच आहे. सरकारी कर्जरोख्यांचे भाव वाढले असल्यानें, कर्जरोख्यांत गुंतविलेल्या रकमेची आजच्या बाजारभावानें किंमत १३,००० रु. नें वाढलेली आढळते. कंपनीच्या विमा खातीं फंडांत अहवालाचे वर्षी ५० हजारांची भर पडून तो २,९५,००० रु. वर गेला आहे. प्रगतीचे वरील आंकड्यांवरून कंपनीची उत्तरोत्तर भरभराट होत आहे असेंच निदर्शनास येईल. या वाढत्या प्रगतीबरोबर खर्चाचें प्रमाण सालोसाल कमी होत आहे ही गोष्ट कंपनीचे व्यवस्थापक मंडळास व तिचे मॅनेजिंग डायरेक्टर श्री. जी. जी. सौंदणकर यांस अत्यंत भूषणावह आहे. कंपनीच्या प्रचारकार्याचा व्याप आज मुंबई इलाखा व वऱ्हाड मध्यप्रांत यांत पसरलेला आहे. वाढत्या व्यापाबरोबर कंपनीचें कामही सारखें वाढत आहे. आजपावेतों कंपनीकडे एक कोटी २५ लाखांचेवर काम आलेलें आहे. विमा क्षेत्रांत या प्रगतीमुळें कंपनीनें जें मानाचें स्थान मिळविलें आहे त्याबद्दल आम्ही अभिनंदन करतों व कंपनीची अशीच उत्तरोत्तर भरभराट होवो अशी सदिच्छा प्रगट करतों.

दि सुप्रीम बँक ऑफ इंडिया लिमिटेड

हेड ऑफिस : गणपतगल्ली बेळगांव
शाखा : लक्ष्मीपुरी कोल्हापुर
खेळतें भांडवल १५ लाखांवर

—डायरेक्टर बोर्ड—

श्री. एस. जी. पंत बाळेकुंद्री, B. A., LL. B. चेअरमन.

श्री. एल. एस. आजगांवकर, श्री. एस. के. सामंत, श्री. एन. व्ही. सामंत, श्री. पी. ए. तेंडोलकर, श्री. जी. एन. कलघटगी, श्री. डी. आय. गाडवी, श्री. आय. एम्. मुंगुरवाडी, श्री. टी. व्ही. पोरवाल, श्री. डी. आर. अनगोळकर, श्री. आर. डी. गुर्लेहोसूर, श्री. जी. जी. वेर्लिंग.

आकर्षक दरानें मुदतीच्या ठेवी स्वीकारल्या जातात.
बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात.
अधिक माहितीसाठी लिहा अगर भेटा.

एस. एन. सामंत,
मॅनेजिंग डायरेक्टर

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

(शेड्यूल्ड बँक)
हेड ऑफिस : पुणें शहर

– भांडवल –

अधिकृत	रु. ५०,००,०००
विक्रीस काढलेलें व खपलेलें	रु. १०,००,०००
वसूल झालेलें	रु. १०,००,०००
एकूण खेळतें भांडवल	रु. १,००,००,००० वर

—डायरेक्टर बोर्ड—

श्री. धों. कृ. साठे, चेअरमन

श्री. व्ही. पी. वर्दे, प्रो. व्ही. जी. काळे, श्री. एन. जी. पवार, श्री. एस. जी. मराठे, श्री. आर. सी. सोहोनी, श्री. टी. व्ही. रानडे, श्री. एम. आर. जोशी, श्री. एफ. डी. पदमजी, श्री. एम. व्ही. गोखले, श्री. व्ही. एच. देशमुख.

—शाखा—

डेक्कन जिमखाना, मुंबई, जळगांव, खडकी, गिरगांव (मुंबई), नागपूर, रत्नागिरी, फैजपूर (पे-ऑफिस)

बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात.

सी. व्ही. जोग, मॅनेजर

—त्वरा करा—

ज्या तरुणांना सैन्यांत भरती होणेचें असेल त्यांनीं त्वरित येऊन भेटावें अगर पत्रव्यवहार करावा.

भरती कोणत्याहि खात्यांत केली जाईल.

पत्ताः—
तुळजाराम मोदी
मोतीचौक, सातारा.

स्टेशन, मोटारस्टँड व पोस्ट ऑफिसपासून
अवघ्या पांचच मिनिटांचे रस्त्यावर
बेळगांव येथील एकच प्रसिद्ध ठिकाण

महाराष्ट्र भुवन

लॉजिंग बोर्डिंगची उत्कृष्ट सोय

बेळगांव] [मालकः—वाय. व्ही. सहस्रबुद्धे

—: साठे बिस्किटें :—

ऑरेंज व श्रूसबरी

आतां स्थानिक ग्राहकांस अल्प प्रमाणांत मिळूं लागलीं. युद्धसमाप्तीचा काळ जवळ येत जाईल, तसतशीं परगांवचे ग्राहकांसहि हळू हळू मिळूं शकतील.

——साठे बिस्किट कं., पुणें २

संस्थापक :
कै. नानासाहेब सरपोतदार

पूना गेस्ट हाऊस

टेलिफोन
नं. ७७९

तयार कपड्यांचे
व्यापारी

महिंद्रकर ब्रदर्स

गिरगांव, मुंबई नं. ४
व बुधवार चौक, पुणें.

जीर्ण व हटवादी हिंवतापासाठी
डॉ. बी. सी. रॉय ह्यांच्या कृतीप्रमाणें तयार केलेलें

पायरोनिल

प्रथितयश डॉक्टर्स वापरतात.

: सोल डिस्ट्रिब्यूटर्स :
फार्मास्युटिकल अँड जनरल एजन्सीज,
८६६ सदाशिव, पुणें २.

EVERYTHING IN RUBBER GOODS

- Hospital Requirements
- Cab Tyres
- Mechanical Rubber Goods
- Rubber Gloves
- Rubber Rollers for Textile Mills
- Ebonite Sheets & Rods etc.

The Western India Manufacturers' Agency, Ltd.,
Sir Vithaldas Chambers, 16 Apollo Street, Fort, Bombay
Tel. 32408] [Telegrams : "Artleather"

डोंगरे याच्या
बालामृतानें
अशक्त मुलें
सशक्त होतात.

व्ही. पी. बेडेकर
आणि सन्स लि.
मुंबई.
मसाल्याचे
व्यापारी
पुणें एजंटः—
द. ना. हेजीब

नागीचें
डोंगरे
छाप
शुद्ध निलगिरी तेल.

नागी आणि कं. मुंबई ४

आपल्यापुढील कांहीं प्रश्न

कामगारांचा कारखान्यांच्या प्राप्तींतील वांटा

श्री. संपादक महाशय 'अर्थ' यांसी

सा. न. वि. वि.

या युद्धांतून नवीन जग जन्मास येत आहे. नकळत पण निश्चित. नवीन जाणीवा नि नवीन कर्तव्यें. औद्योगिक व्यवहार यशस्वी होण्यास तज्ज्ञ कारखानदार पाहिजेत; भांडवल रूपानें भरपूर पैसा पाहिजे; व्यापारी बाजू संभाळणारी बुद्धिवादी नि विचारी चालक मंडळी पाहिजेत. या साऱ्यांची कमी अधिक प्रमाणांत आपल्याला सतत आठवण राहते. पण कारखान्यांत रात्रंदिवस राबणारा कामगार—त्याची आठवण मात्र तितक्याच तीव्रतेनें होते कां ?

मंदीच्या दिवसांत पोट बांधून जीवन जगणारा कामगार, जबरदस्त स्पर्धेच्या धमालींत मिळेल त्यावर गुजराण करणारा कामगार, प्रसंगीं कारखान्याच्या कठीण दिवसांत पगारांत कपात मान्य करून काम पुढें चालू ठेवणारा कामगार, महर्गतेच्या पण कारखान्याच्या सुस्थितीच्या दिवसांत त्याला देण्यांत येणारा महागाई भत्ता व दोन-तीन महिन्यांचा बोनस यांवर समाधान मानेल का ? अन् तशी अपेक्षा करणें योग्य होईल का ?

कंपनीस शेअर भांडवल, तसेंच कुशल मॅनेजिंग एजंटस यांची जितकी जरुरी आहे तितकीच कामगारांचे श्रमाची पण आहे हें नाकारतां येणार नाहीं. मग कारखान्याचे प्राप्तीचा योग्य वांटा कामगारास मिळतो ना, हें पहाणें ओघानेंच आलें. योग्य वांटा कशाला म्हणावें ह्याबद्दल कांहीं निश्चित प्रमाण ठरविणें कठीण आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे गुणदोष व महत्त्व पाहूनच तें ठरविणें जरूर आहे.

आधुनिक तंत्रानें व प्रागतिकपणें काम करणारे म्हणून सुप्रसिद्ध असलेले किर्लोस्कर बंधु लि. व किर्लोस्कर कामगार युनियन ह्यांच्यांत गेले कांहीं महिने वांधा निर्माण झाला होता. पुढें श्री. ग. वा. मावळंकर यांना लवाद नेमून त्यांचेपुढें वादाचे मुद्दे उभय पक्षांनीं मांडले. श्री. मावळंकर ह्यांनीं दिलेला निकाल मे महिना-अखेर प्रसिद्ध झाला. किर्लोस्करांसारख्या पुरोगामी मंडळींना हे कारखानाविषयक प्रश्न आपसांत समझोता करून मिटवितां न येऊन लवादापुढें ठेवावे लागले यावरून प्रश्नांची विविधता व गुंतागुंती ह्यांची कल्पना करतां येते.

कामगारांची पहिली मागणी वार्षिक ४ महिन्यांच्या बोनसची होती. तथापि कंपनीनें देऊं केलेला ३ महिन्यांचा बोनस लवादांनीं कायम केला. दुसरी मागणी किरकोळ व पगारी रजेबाबतची होती. औंध सरकारनें ह्याबाबत नुकतेच नवीन कायदे पास केल्यानें लवादांना ह्या मुद्यावर निर्णय देण्यास विशेष असें कांहीं उरलेंच नाहीं. तिसरी व महत्त्वाची मागणी किमान वेतनाची, त्याच्या श्रेणी ठरविण्याची आणि पर्यायानें धंद्याच्या भरभराटींत कामगारांना वाटा मिळण्याचा हक्क प्रस्थापित करण्याची. लवादांनीं या मुद्याचा खोलवर विचार करून कामगारांच्या मागणीला बहुंशीं मान्यता दिली आहे. वेतनांत सर्वसाधारण वाढ आणि कार्यक्षमता,, हजेरी व भरभराटीचे बोनस या चतुर्विध रूपानें कामगारांना किमान तीन वर्षेपर्यंत ठराविक अधिक रक्कम मिळण्याची व्यवस्था त्यांनीं सुचविली आहे.

" कामगारांची संघटना हा हल्लींचा युगधर्म आहे, " हें मान्य असून श्री. मावळंकर पुढें म्हणतात, " स्वतःची कार्यक्षमता वाढविणें, कर्तव्यदक्ष असणें, लक्ष देऊन काम करणें व कारखान्याकडून वेळोवेळ जे नियम व जी शिस्त ठरविली जाईल त्यांचें पालन करणें व याप्रमाणें चालकांशीं एकजीव होणें हें प्रत्येक कामगारांच्या हितावें आहे. कामगार व चालक ह्यांचेमध्यें कोणतेहि प्रकारचा विरोधीभाव किंवा शत्रुभाव असण्याचें कारणच नाहीं."

श्री. दादासाहेब मावळंकर हे अहमदाबादचे कुशल कायदेपंडित, तेथील गिरणी मालक व मजूर यांच्या प्रश्नाबाबत सल्लागार व मुंबई प्रांताच्या पहिल्या (काँग्रेस) असेंब्लीचे अध्यक्ष म्हणून प्रसिद्ध आहेत. त्यांनीं या प्रकरणीं लवाद या नात्यानें निरनिराळ्या प्रश्नांचें केलेलें विवेचन खोल, मूलग्राही नि व्यावहारिक आहे. त्यांनीं प्रकट केलेले विचार वैयक्तिक नि प्रसंगसापेक्ष असले तरी उद्याच्या सत्ताधारी काँग्रेसचें सर्वसाधारण धोरण ह्या दृष्टीनें ते प्रातिनिधिक मोलाचें नाहींत, असें म्हणवत नाहीं.

—संजय

कोऑपरेशन आणि अकौंटन्सी डिप्लोमा परीक्षेचा निकाल

एप्रिल १९४५ मध्यें घेण्यांत आलेल्या परीक्षेचा निकाल खाली दिला आहे :—

सबंध परीक्षा उत्तीर्ण (१३)

श्री. के. जी. आंबेकर, आर. एन. धारवाडकर, एम. बी. घोरपडे, के. वाय. अय्यर, एल. डी. जागिया, सी. ए. जमाखिंडीमठ, सी. एस. कजगर, एस. व्ही. करंदीकर, जी. डी. कुलकर्णी, बी. व्ही. कुंभोजकर, जी. एन. रोडे, एम. बी. शिरूर, आर. आर. वाणी.

अकौंटन्सी व ऑडिटिंग गटांत उत्तीर्ण (६)

श्री. पी. जी. गुते, पी. आर. कुलकर्णी, एम. एम. पाटील, आर. एम. पाटील, एच. पी. रायचूर, एस. बी. यांधेली.

कोऑपरेशन गटांत उत्तीर्ण (६)

श्री. एम. एच. चोबी, जी. एम. हेडगे, व्ही. डी. जोशी, बी. एस. कल्याणपूरकर, एन. एस. तर्टे, एन. एच. विंगकर.

ब्रिटिशांनीं भिण्याचें कारण नाहीं

" हिंदुस्थानच्या औद्योगिकरणानें ब्रिटिश हितसंबंधांस बाध येणार नाहीं; उलट तें हिंदुस्थान व ग्रेट ब्रिटन ह्यांच्या दोघांच्याहि फायद्याचेंच अखेर ठरेल. आपणांस हवा असलेला माल त्यांस परिस्थिति अनुकूल होतांच तात्काळ पुरविण्यास ब्रिटिश कारखानदार उत्सुक आहेत. त्यामुळें हिंदुस्थानांतील ब्रिटिशांच्या नोकऱ्या कित्येक वर्षे कायम टिकण्यास मदत होईल, कारण वरिष्ठ सरकारी नोकऱ्यांतील ब्रिटिशांची संख्या कमी झाली, तरी कारखान्यांतून नेमण्यांत यावयाच्या ब्रिटिश तज्ज्ञांनीं ती भरून येईल. " :—श्री. एन. आर. सरकार ह्यांनीं ग्रेट ब्रिटनमध्यें व्यक्त केलेले विचार.

बाजारपेठेची पहाणी व विक्रीची व्यवस्था

चांगले दिवस व संधी ह्यांची भरती संपून ओहोटी लागल्याचें आतां स्पष्ट दिसूं लागलें आहे. गेल्या कांहीं दिवसांत प्रसिद्ध झालेल्या बहुतेक औद्योगिक कंपन्यांच्या ताळेबंदांवरून त्यांच्या नफ्याचें प्रमाण खालीं घसरत चालल्याचेंच दिसतें.

युरपची पुनर्घटना व जपानचा पाडाव होईपर्यंतचा काळ बरा जाईल व उत्पादन वरच्या पातळीवर टिकेल असें वाटतें. पण त्यानंतर ह्या वाढलेल्या व पुढें वाढवावयाच्या उत्पादनाचा उठाव करण्याच्या कांहीं निश्चित कल्पना–योजना आहेत का?

ब्रिटनमध्यें 'ब्रिटिश एक्सपोर्ट ट्रेड रिसर्च ऑर्गनायझेशन'–याचा सुटसुटीत अनुवाद 'बेट्रो'–या नांवाची एक नवीन संस्था नुकतीच स्थापन झाली आहे.

प्रमुख ब्रिटिश व्यापारी कंपन्यांनीं ह्या संस्थेचा पुरस्कार केला आहे. बऱ्याच जाहीरात कंपन्याहि या संस्थेच्या सभासद असून त्यांच्या वतीनें ब्रिटिश एक्पोर्ट ट्रेड ॲडव्हरटायझिंग कॉर्पोरेशन काढण्यांत येणार असून परदेशांत जाहीरात करण्याकरितां या कॉर्पोरेशनचा बराच उपयोग होईल. 'बेट्रो' चें कार्य सरकार व इतर व्यापारी संस्था यांच्याशीं सहकार्य करून चालणार आहे. ब्रिटनमध्यें तयार झालेला माल परदेशांत खपविणें–निर्गत वाढविणें हा या नवीन संस्थेचा मुख्य उद्देश आहे. केवळ गुणांनीं सरस माल काढून भागत नाहीं तर त्याच्या विक्रीची व्यवस्थाहि करावयास पाहिजे ही गोष्ट ब्रिटिश व्यापाऱ्यांना आतां पटली आहे.

निरनिराळ्या देशांत आपले प्रतिनिधी पाठवून, कचेऱ्या उघडून आपल्या सभासदांना उपयुक्त होणारी माहिती जमा करणें, त्यांना प्रत्यक्ष मदत करणें हें या नवीन संस्थेचें मुख्य काम होणार आहे. बाजारपेठेचें सर्वसाधारण स्वरूप (आर्थिक, सामाजिक इत्यादि); गिऱ्हाइकांचें निरनिराळे प्रकार (त्यांचा वर्ण, शिक्षण, चालीरीति इत्यादि); विचारांच्या पद्धति, धर्म, कपड्यांची ठेवण, प्रवासाच्या सोई इत्यादि; बाजारांत मागणी आहे पण मिळत नाहीं असा माल; रंग; डिझाइन इत्यादींबाबतच्या आवडीनिवडी; आपल्या मालाबरोबर विकल्या जाणाऱ्या दुसऱ्यांच्या मालाचें स्वरूप, किंमत इत्यादि; विशिष्ट माल विकत घेण्याबाबत बाजारांत चोखंदळपणा निर्माण करण्याची शक्यता, जकाती व कर; सर्वसाधारण किंमती व व्यापाराच्या अटी व पद्धति, माल चढवण्या उतरविण्याच्या सोई-व्यवस्था, स्थानिक वहातुकीच्या सोई व खर्च, विम्याचे दर, जाहीरातींबाबतच्या व्यवस्था व भाषेचें माध्यम या प्रश्नांवर अद्यावत माहिती मिळवून ती सभासदांना वेळोवेळीं पुरविण्यांत येईल.

ब्रिटनमधील लहान व मोठ्या कारखान्यांना आर्थिक सहाय्य करण्याकरितां दोन मोठ्या कंपन्या स्थापन झाल्याचें ब्रिटनचे फडणवीस सर जॉन अँडरसन यांनीं कांहीं दिवसांपूर्वी जाहीर केलें. आतां तयार मालाची जाहीरात व विक्रीची व्यवस्था करणाऱ्या या दोन नवीन संस्था स्थापन होत आहेत. या पार्श्वभूमीवर उद्यां ह्या आपल्या व्यापाराचीं चित्रें काढावयाचीं आहेत.

Deccan Institute of Commerce, Poona
(Recognised by Government)

Opens for 1945-46 Session on Monday the 25th June. Students coached up for G. D. C. & C., L. C. C., D. Com. (I. M. C.), R. A. (1st Part), G. D. C. & A., Shorthand and Typewriting. Last date of admission 15th July. Morning and evening classes. Highly qualified and experienced staff. Prospectus free on application to:

592/3 Budhwar Peth,
Opp. New English School,
Poona. — SECRETARY.

'अर्थ' ग्रन्थमाला.
१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
२ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
३ व्यापारी उलाढाली
४ सहकार

दि बँक ऑफ इंडिया लि.
[स्थापना : १९०६]

अधिकृत भांडवल	... ... रु.	३,००,००,०००
खपलेलें भांडवल	... ... रु.	२,९९,७१,१००
वसूल झालेलें भांडवल	... ... रु.	१,४८,३५,५५०
रिझर्व्ह फंड	... ... रु.	१,७८,८५,५५०

मुख्य कचेरी: ओरिएण्टल बिल्डिंग्ज, मुंबई.

मुंबईमधील शाखा: बुलियन एक्सचेंज, कुलाबा, काळबादेवी आणि मलबार हिल.

इतर शाखा: अहमदाबाद (भद्र, मुख्य ऑफिस), अहमदाबाद (एलिस ब्रिज शाखा), अहमदाबाद (माणिक चौक शाखा), अहमदाबाद (स्टेशन शाखा), अमृतसर, अंधेरी (मुंबई शेजारीं), बांद्रे (मुंबई शेजारीं), कलकत्ता (क्लाइव्ह स्ट्रीट, मुख्य ऑफिस), कलकत्ता (बडा बझार), कलकत्ता (चौरंगी स्क्वेअर), जमशेदपूर, जुनागड, कराची, मद्रास, नागपूर (किंग्जवे), नागपूर (इतवारी बझार), पालनपूर, पुणें, पुणें शहर, राजकोट, सुरत, वेरावल, भुज (कच्छ).

लंडन एजन्ट्स: वेस्टमिन्स्टर बँक लिमिटेड.

न्यूयॉर्क एजन्ट्स:—दि चेस नॅशनल बँक ऑफ दि सिटी ऑफ न्यूयॉर्क.

डायरेक्टर्स: सर चुनीलाल व्ही. मेहता, के. सी. एस्. आय. (अध्यक्ष); श्री. अंबालाल साराभाई; सर जोसेफ के. नाइट; मि. ए. गेडिस; सर कावसजी जहांगिर, बॅरोनेट, जी. बी. ई., के. सी. आय. ई.; मि. दिनशा के. दाजी; श्री. रामनिवास रामनारायण.

करंट डिपॉझिट अकाउंट्स:

दररोजच्या रु. ३०० ते रु. १,००,००० रकमेच्या शिलकेवर ½% दरानें व्याज दिलें जातें. रु. १,००,००० वरील व्याज खास योजनेनें दिलें जातें. सहामाही अखेर व्याजाची किमान रकम ५ रु. पेक्षां कमी झाल्यास व्याज दिलें जात नाहीं. कायम, अल्प मुदतीच्या व सेव्हिंग बँक ठेवी योग्य व्याजानें स्वीकारल्या जातात. व्याजाचे दर पत्रद्वारें.

बिल्स व सेटलमेंट्समार्फे बँक एक्झिक्यूटर व ट्रस्टी म्हणून काम करते. सर्व तऱ्हेचें ट्रस्टींचें काम केलें जातें. नियम अर्ज करून मागवावेत.

एजंट:—एच्. ए. करीमभाई

चीनमधील सोन्याचा दर

चीननें सोन्याचा दर, औंसास ३५,००० चिनी डॉलर होता तो ४०,००० चिनी डॉलर केला आहे. मार्च, १९४५ पूर्वीचा दर २०,००० चिनी डॉलर होता, तो त्या महिन्यांत ३५,००० चिनी डॉलर करण्यांत आला होता. अमेरिकन चलनास चीनमध्यें मोठी मागणी असून त्या चलनाचा तेथें काळा बाजार निर्माण झालेला आहे. सोन्याच्या किंमतीमधील वाढीचा ह्या काळ्या बाजारांतील अमेरिकन डॉलरच्या किंमतीवर परिणाम होऊन ती उतरली, परंतु लवकरच ती पुन: वाढली. एका अमेरिकन डॉलरची बरोबरी करण्यास १,१५० चिनी डॉलर लागतात.

युद्धकाळांत ब्रिटिश सोन्याची सुरक्षित स्थळीं रवानगी

ग्रेट ब्रिटन देश १९४० च्या मध्याच्या सुमारास भयंकर संकटांत सांपडला, त्यावेळीं तेथील सोन्याचा सर्व सांठा तात्काळ हालविण्यांत आला. त्यासाठीं मिळतील त्या आगबोटींचा उपयोग करण्यांत आला. एका वेळीं तर १५ ते २० कोटि पौंड किंमतीचें सोनें समुद्रावर संरक्षणासाठीं मार्ग आक्रमीत होतें! ओटावा व न्यूयॉर्क येथेंच मुख्यतः तें नेऊन सांठविण्यांत आलें. ह्या प्रचंड वहातुकींत २,००० हजार तोळ्यांत एक तोळा, एवढ्या अल्प प्रमाणांत सोनें समुद्राच्या तळास गेलें!

मुंबई शेअर बाजार

(वि. म. लिमये आणि मं. पुणें ४ यांजकडून)

व्याज–वजा (xd)
सिंप्लेक्स ५–७–४५
न्यू इंडिया १–७–४५

१९४४ मधील चढउतार	दिलेलें व्याज † खंडित S अंतिम	व्याज केव्हां मिळतें	कंपनीचें नांव	मूळ रु.	मंगळवार दि. १२।६।४५	बुधवार १३।६।४५	गुरुवार १४।६।४५	शुक्रवार १५।६।४५	सोमवार १८।६।४५
२३१५; १९१६	१२९–८–९	ऑगस्ट	टाटा डिफर्डस्	३०	२२१७—८	२२१५—०	२२२६—४		२१९०—०
४३५; ३६९	२३–०–०	ऑगस्ट	टाटा आर्डिनरी	७५	४११—०	४१०—८	४१०—८		४०४—०
२२०१; १६५५	५०–०–०S	मार्च–सप्टें.	बॉम्बे डाईंग	२५०	१८८५—०	१८७८–१२	१८८६—४		१८६५—०
७६५; ५३३	१६–०–०S	मार्च–सप्टें.	कोहिनूर	१००	६०९—८	६१०—८	६१२—०		६०२—०
६५३; ४७५	२२–०–०	मे	स्वदेशी	१००	५३१—८	५३२—०	५३१—०		५२५—८
४९८; ३६१	६–०–०†	नोव्हें.–एप्रिल	नागपुर	१००	३८१—०	३८१—०	३८०—८		३७८—०
३७७; २६५	१५–०–०	एप्रिल	फिनले	१००	२९१—८	२९०—८	२९०—०		२८७—०
३९४; २८२	९–०–०S	ऑक्टो.–एप्रिल	गोकाक	१००	३०१—०	२९९—०	३०१—०		२९८—०
३०५; २१८	१२–०–०S	जाने.–जुलै	सिंप्लेक्स	५०	२८६—८	२८५—०	२८४—८		२८२—८
५-१०-६; ३-६	०–४–०	मार्च	अपोलो	२	३–१५—६	३–१५—६	३–१५—३	बाजार बंद	३–१४—९
२१-१४; १३-४-६	०–१५–०	मे	इंडि. यु. ऑर्डि.	१०	१४–३—०	१४—२–६	१४—२–०		१४—०–०
४-९; २-७	०–३–०	मे	,, डिफर्डस्	१	२–१५—६	२–१५—६	२–१५—०		२–१४—९
१२७०; ६३०	१११–०–०	जुलै	इंदूर माळवा	१००	७२२—८	७२०—०	७२१—४		७१२—८
२५४; २१६	७–०–०	जानेवारी	असो. सीमेंट	१००	२१७—०	२१७—०	२१६—८		२१४–१२
२५९; २१९	९–०–०	जानेवारी	बेलापूर शुगर	५०	२२३—०	२२२—८	२२३—८		२२२—०
५७५; ३७६	७–८–०	डिसेंबर	बॉम्बे बर्मा	१२५	५३०—०	५२७—८	५२५—०		५२५—०
९३-१२; ७३	१–८–०	जुलै	न्यू इंडिया ॲ०	१५	८२—४	८२—०	८२—०		८१—८
३८; २९-२	१–४–०	जानेवारी	शिंदिया स्टीम	१५	३६—६	३६—५	३६—९		३५–१५
८५; ४८	२–०–०	एप्रिल	शिवराजपुर	१०	५१—०	५१—०	५१—०		५१—०
३३; १९	...	...	टाटा केमिकल	१०	१९–१४	१९–१२	१९–१०		१९—६
९०; ६८-१२	३–०–०	सप्टेंबर	टाटा ऑईल	२५	६९—०	६८–१२	६८–१२		६९—४
			३½% रोखे	१००	१०१–१०	१०१—८	१०१—८		१०१—८

वर्ग पुस्तकें (ट्रा. बुकें) बंद
न्यू इंडिया ॲशु. १–६–४५ ते २९–६–४५ सिंप्लेक्स २५–५–४५ ते १४–६–४५

सोमवार दि. १८–६–४५ चे भाव

३% गव्हर्मेंट लोन्स

१९४६	१०२—८—०
१९५१–५४	१०१—०—०
१९५७	१००—६—०
१९६३–६५	९९—२—०
१९६६–६८	९८—९—०

बँका

बरोडा	१४४—८
सेंट्रल	८१—४
इंडिया	१८६—०
इंपी०	२००१—४
	५१३–१२
रिझर्व्ह	१४१—०
युनियन	९—०

वीज कंपन्या

आंध्रा व्हॅली	१७९०—०
बॉम्बे ट्रॅम	१४२—८
टाटा हायड्रो	२०४—०
टाटा पॉवर	१८२५—०

आम्ही नाहीं, आपणच! सह्याद्रीनें १९४४ सालीं केलेली प्रगति ही आपल्याच विश्वासाचें प्रतीक असल्यानें या प्रगतीच्या श्रेयाचे भागीदार आपणच आहांत; आम्ही नाहीं.

आलेलें काम—३१,१८,९३८
मंजूर काम —२८,२२,७६९
पूर्ण काम —२५,१४,९२३

आयुष्यावरील विमा याच कंपनींत उतरून आपल्या आर्थिक सुखांत भर घाला. भरपूर कमिशनवर एजन्सी दिली जाते.

सह्याद्रि विमा कंपनी, लि. नासिक. — गो. ग. सौंदणकर, मॅनेजिंग डायरेक्टर.

मोटार वहातुकीची मुंबई सरकारची चिरस्थायी योजना

मोटार वहातुकीच्या दोन योजनांचा मुंबई सरकार विचार करीत आहे, त्यांपैकीं एक सध्याचा रेल्वे वहातुकीवरील ताण कमी करण्यासाठी असून ती तात्कालिक स्वरूपाची आहे, दुसरी योजना कायम स्वरूपाची आहे. तिचा उद्देश रेल्वे व मोटर वहातुक ह्यांचा समन्वय घडवून आणणें, असा आहे. ही दुसरी योजना अमलांत येईपर्यंतच पहिली योजना अमलांत राहील.

तात्कालिक योजनेचें स्वरूप खालीलप्रमाणें आहे:—ती उतारू व माल ह्या दोघांच्याहि वहातुकीसाठी आहे. रेल्वे स्टेशन ते रेल्वे स्टेशन वहातुक केली जाईल; मध्यें कोठेंहि माल किंवा उतारू घेण्यांत अथवा सोडण्यांत येणार नाहींत. रेल्वेच्या देखरेखीखाली वहातुकीचें कंत्राट दिलें जाईल.

युद्धापूर्वी, मोटार वहातुकींत भयंकर स्पर्धा निर्माण झाली होती आणि तिचा रेल्वेवरहि परिणाम झाला होता. ती परिस्थिति पुन: निर्माण होऊं नये, ह्यासाठी रेल्वे-मोटार समन्वय योजना आखण्यांत येत आहे. वहातुक करणारे मोटारवाले, रेल्वेज व प्रांतिक सरकार ह्यांच्यांत भाग वांटून देऊन लिमिटेड कंपन्या स्थापून सर्वांच्या हितसंबंधांचें रक्षण करण्याचा सरकारचा विचार आहे.

भक्कम पायाच्या परंतु मर्यादित आकाराच्या कंपन्याचा अस्तित्वांत याव्या, ह्यासाठी मुंबई प्रांताचे ११ भाग करण्यांत येतील, गुजरातचे ३, महाराष्ट्राचे ५, कर्नाटकचे २ व कोकणचा १. ह्या भागांच्या तपशीलवार प्रत्यक्ष मर्यादा मागाहून ठरविण्यांत येतील. प्रत्येक भागांत एक कंपनी वहातुक करील. सध्या वहातुक करणाऱ्या मोटारवाल्यांस, त्यांच्या आजच्या मोटार बसेसच्या किंमतींचे प्रमाणांत, नव्या कंपनींत भाग मिळतील. त्यांनीं आपल्यापैकी एकास निवडून यावें; त्यास ठराविक मुदतीकरितां मॅनेजिंग डायरेक्टर नेमण्यांत येईल. मोटारवाल्यांत ऐकमत्य न झाल्यास मॅनेजिंग डायरेक्टराची निवड सरकार करील.

नव्या कंपनींत सध्याच्या मोटारवाल्यांस एकूण २५%, प्रमोटर (मॅ. डायरेक्टर) १०%, रेल्वेज ३०% व प्रांतिक सरकार ३५% ह्याप्रमाणें भाग मिळतील. प्रांतिक सरकार व रेल्वेज ह्यांस वरील प्रमाणाबाहेर भाग मिळवितां येणार नाहींत. मॅनेजिंग एजंट नेमण्यांत येणार नाहींत. कंपनीच्या ९ डायरेक्टरांपैकी एक मॅनेजिंग डायरेक्टरानें नेमलेला, एक रेल्वेनें नेमलेला व एक प्रांतिक सरकारनें नेमलेला असेल. बाकीच्यांची निवड भागीदार करतील. १९४२ नंतर ज्यांना माल वहातुकीसाठी परवाने मिळालेले आहेत अशांना कंपनींत भाग मिळणार नाहीत. शहरांतील उतारूंची व मुंबईतील मालाची वहातुक ह्या नव्या कंपन्यांचे क्षेत्रांत समाविष्ट नाहीं.

मुंबई प्रांताचे ११ भाग दर्शविणारा नकाशा मुंबई येथें प्रांतिक मोटार ट्रॅन्सपोर्ट कंट्रोलरच्या कचेरींत पाहण्यास मिळेल. नियोजित कंपन्या चालवूं इच्छिणारांनीं कंट्रोलरकडे अर्ज करावेत. अर्जाचा नमुना त्यांचेकडूनच मागवून घ्यावा.

"मागोरा"चा अभिनव व आश्चर्यकारक शोध

ढेकणांच्या उदबत्त्या

(ABC)

BUG COILS (ABC)

प्रत्येक उदबत्ती रात्रभर जळते व तोंपर्यंत ढेकूण आपलें ठिकाण सोडून बाहेर येत नाहींत. विशिष्ट धुरामुळें हा चमत्कार होतो. बॉक्समध्यें १२ तांबड्या उदबत्त्या तांबड्या पॅकिंगमध्यें बॉक्स किं. रु. १०८, ट. ख. निराळा.

दि मागोरा केमिकल कं. लि., हिराबाग, पुणें २

१९४४ मधील प्रगति

—तुलनात्मक आंकडे—

१९४३ सालीं पूर्ण झालेलें काम ८,००,००० रु. वर

१९४४ सालीं पूर्ण झालेलें काम ११,००,००० रु. वर

विमा हप्त्यांचें उत्पन्न १९४४ सालीं १,८३,००० रुपयांचे वर झालें. खर्चाचें प्रमाण उतरलें आहे व त्या प्रमाणांत लाइफ फंडांत वाढ झाली आहे.

दि ट्रस्ट ऑफ इंडिया

ॲशुअरन्स कं. लि. पुणें.

मॅनेजर, व्ही. एच. देशमुख, बी. ए. | अध्यक्ष:—श्री. सरदार जगन्नाथमहाराज पंडित

इनकँडीसंट लँप्स मॅन्युफॅक्चरिंग कंपनी, लिमिटेड

३७६ शुक्रवार, पुणें २

सरकारी सप्लाय खात्याची गॅस बत्त्यांची मोठी ऑर्डर पुरी करण्याचें कार्य चालू आहे.

नवीन शेअर विक्रीस सरकारी मान्यता मिळाली असून विक्री सुरू आहे.

ठेवी स्वीकारल्या जातात

दराबद्दल चौकशी करा

पु. ग. मराठे

मॅनेजिंग डायरेक्टर

हें पत्र पुणें, पेठ भांबुर्डा घ. नं. ११५।१ आर्यभूषण छापखान्यांत रा. विठ्ठल हरि बर्वे, यांनीं छापिलें व रा. श्रीपाद वामन काळे. बी. ए., यांनीं 'दुर्गाविलास,' भांबुर्डा, घ. नं. १२४।११, पुणें शहर, येथें प्रसिद्ध केलें.